

Newsletter

lex Ukrajina

Vážení klient,

prinášame Vám stručný prehľad zmien schválených Národnou radou SR, ktoré obsahuje zákon označovaný vládou ako zákon o niektorých ďalších opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine, alebo označovaný aj ako „lex Ukrajina“.

Na území Slovenskej republiky je momentálne vyhlásená mimoriadna situácia v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny (ďalej len „*mimoriadna situácia*“). Práve v nadväznosti na vyhlásenú mimoriadnu situáciu Národná rada SR v zrýchlenom legislatívnom konaní prijala opatrenia potrebné na zlepšenie aktuálnej situácie.

Obsah:

1. Zmeny v zákone o azyle
2. Zmeny v zákone o sociálnom poistení
3. Zmeny v zákone o výkone prác vo verejnom záujme
4. Zmeny v zákone o službách zamestnanosti
5. Zmeny v zákone o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkov, stavovských organizáciách v zdravotníctve
6. Zmeny v zákone o zdravotnom poistení
7. Zmeny v zákone o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady
8. Zmeny v zákone o podpore cestovného ruchu
9. Zmeny v zákone o liekoch
10. Zmeny v zákone o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií
11. Zmeny v zákone o diaľničnej známke
12. Zmeny v zákone o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch
13. Zmeny v zákone o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Tzv. lex Ukrajina nadväzuje na zákon o niektorých opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine č. 55/2022 Z. z. V oboch prípadoch je cieľom prijatých zákonov zlepšiť aktuálnu situáciu na území SR vzniknutú v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, ktorého dôsledkom je hromadný prílev cudzincov.

Prijatím zákona došlo k schváleniu nasledujúcich zmien:

1. Zmeny v zákone o azyle

Doklad o tolerovanom pobyte odídenecov podľa novej právnej úpravy nebude obsahovať označenie „odídenec“ ale označenie „dočasné útočisko“. Doklady označené ako odídenec zostávajú naďalej v platnosti.

Prichádza k zmene práv a povinností odídenecov. Po skončení pobytu v záchytnom tábore sa odídenec umiestni do humanitárneho centra, do iného azylového zariadenia, alebo sa môže ubytovať aj v zariadení, ktoré dostáva od štátu príspevok na ubytovanie. Ak zariadenie príspevok nedostáva, bude príspevok poskytovaný priamo odídenecovi. V prípade, že sa odídenec ubytuje mimo azylového zariadenia, je povinný bezodkladne písomne oznámiť túto skutočnosť azylovému zariadeniu, v ktorom bol naposledy evidovaný, alebo ministerstvu.

Odídenecovi sa počas pobytu v humanitárnom centre poskytuje bezplatne ubytovanie, stravovanie alebo stravné, základné hygienické potreby a iné veci potrebné na prežitie.

Upresňuje sa právna úprava príspevku za ubytovanie odídencov, ktorý bol zavedený zákonom č. 55/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine. Príspevok poskytuje obec osobe, ktorá vlastní nehnuteľnosť slúžiacu na bývanie v jej územnom obvode, ktorá v nej poskytuje ubytovanie odídenecovi (ďalej len „oprávnená osoba“). Za nehnuteľnosť slúžiacu na bývanie sa považujú byty v bytových domoch, rodinné domy, byty v rodinnom dome a byty v nebytovej budove, teda takej nehnuteľnosti, ktoré slúžia na trvalé bývanie. Upresňuje sa, že poskytovanie sa viaže len na bezodplatné ubytovanie odídencov. Oprávnená osoba, t. j. vlastník nehnuteľnosti, musí predložiť obci zmluvu o poskytnutí ubytovania odídenecovi. Vzor zmluvy v slovenskom a ukrajinskom jazyku je zverejnený na webovom sídle Ministerstva vnútra SR <https://minv.sk/> a na webovom sídle <https://ua.gov.sk/>.

Nariadenie vlády č. 99/2022 o poskytovaní príspevku za ubytovanie odídencov ustanovuje, že zmluva o poskytnutí ubytovania odídenecovi obsahuje najmä identifikačné údaje vlastníka nehnuteľnosti, identifikačné údaje odídencov, označenie nehnuteľnosti, v ktorej sa poskytuje ubytovanie, počet obytných miestností, práva a povinnosti zmluvných strán, dohodnutú dobu ubytovania, počet nocí ubytovania odídencov do dňa uzatvorenia zmluvy, číslo účtu v tvare IBAN vlastníka nehnuteľnosti, dátum uzavretia zmluvy, podpisy zmluvných strán a viaceré vyhlásenie oprávnenej osoby a odídencov v zmysle Nariadenia vlády č. 99/2022. Prílohou zmluvy o poskytnutí ubytovania odídenecovi je čestné prehlásenie vlastníka nehnuteľnosti, že nezanikol predchádzajúci nájom po vyhlásení mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie SR. K zmluve o poskytnutí ubytovania odídenecovi sa taktiež prikladá kópia dokladu o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEC“ alebo „DOČASNÉ ÚTOČISKO“.

Odídenec, ktorému oprávnená osoba poskytuje ubytovanie, je povinný raz mesačne počas poskytovania ubytovania osobne oznámiť obci, že mu oprávnená osoba poskytuje ubytovanie. Zákon

stanovuje maximálnu sumu príspevkov, ktorú možno poskytnúť mesačne na jednu nehnuteľnosť oprávnenej osobe bez ohľadu na počet odídencom, na jednu nehnuteľnosť slúžiacu na bývanie, a to v závislosti od počtu obytných miestností v tejto nehnuteľnosti. V zmysle Nariadenia vlády č. 99/2022 o poskytovaní príspevku za ubytovanie jednotlivca sa príspevok poskytuje za jednu noc ubytovania odídencu vo výške 7 eur, ak osoba dovŕšila vek 15 rokov alebo 3,50 eur, ak osoba nedovŕšila vek 15 rokov. Zákon o azyle však limituje maximálnu výšku vyplácaného príspevku nasledovne:

- pri jednej obytnej miestnosti súhrnná suma príspevkov za všetkých odídencom nemôže presiahnuť sumu 500 eur za kalendárny mesiac,
- pri dvoch obytných miestnostiach súhrnná suma príspevkov za všetkých odídencom nemôže presiahnuť sumu 750 eur za kalendárny mesiac,
- pri troch obytných miestnostiach súhrnná suma príspevkov za všetkých odídencom nemôže presiahnuť sumu 1000 eur za kalendárny mesiac,
- pri štyroch a viac obytných miestnostiach súhrnná suma príspevkov za všetkých odídencom nemôže presiahnuť sumu 1250 eur na kalendárny mesiac.

Oprávnenými osobami môžu byť aj právnické osoby poskytujúce bezodplatne ubytovanie odídencom v nebytovej budove slúžiacej na krátkodobé ubytovanie, ktoré vlastní alebo spravujú, ak takéto ubytovanie neposkytujú na základe živnostenského oprávnenia. Obce alebo vyššie územné celky môžu byť taktiež oprávnenými osobami, ak bezodplatne poskytujú ubytovanie odídencom priamo alebo prostredníctvom rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie v ich zriaďovateľskej pôsobnosti.

Zo schémy podpory formou vyššie uvedeného príspevku sú vyňaté štátne účelové zariadenia.

Príspevok za ubytovanie podnikateľským subjektom, t. j. napr. hotelom sa riadi Zákonom o podpore cestovného ruchu, ktorý uvádzame nižšie.

Príspevky sú aktuálne poskytované do 30.06.2022. Nie je však vylúčené, že aj po tomto termíne dôjde k ďalšiemu schváleniu štátnej pomoci.

Zákon zavádza povinnosť oprávnenej osobe viesť a následne predložiť obci výkaz, ktorý obsahuje počet nocí, počas ktorých bolo odídencom skutočne poskytnuté ubytovanie spolu s ďalšími podrobnosťami. Vzor výkazu je dostupný na webovej stránke Ministerstva vnútra SR. Oprávnená osoba odovzdá obci výkaz do 5 pracovných dní po skončení kalendárneho mesiaca. Obec všetky výkazy od oprávnených osôb odovzdá Ministerstvu vnútra do 15. dňa v kalendárnom mesiaci, pričom Ministerstvo vnútra SR do konca kalendárneho mesiaca poukáže príslušnú sumu obci. Obec vyplatí príspevok vlastníčkovi nehnuteľnosti do 5 pracovných dní od prijatia prostriedkov.

Ak si oprávnená osoba uplatňuje príspevok za mesiac február 2022, zahrnú sa tieto dni do výkazu za mesiac marec 2022. Ak obce, vyššie územné celky a tzv. ubytovacie zariadenie bez živnostenského oprávnenia poskytli ubytovanie odídencom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sú povinná splniť oznamovaciu povinnosť na účely poskytnutia príspevku do 10 kalendárnych dní po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.

Zákon ustanovuje, že všetky udelené prechodné pobyty, trvalé pobyty alebo tolerované pobyty zostanú v platnosti, ak by ich časová platnosť skončila počas mimoriadnej situácie.

2. Zmeny v zákone o sociálnom poistení

Povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osobe, ktorá je občanom Ukrajiny, sa počas výkonu brannej povinnosti alebo výkonu odvodnej povinnosti prerušuje povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. Poistné za prerušené obdobie je možné dodatočne doplatiť.

3. Zmeny v zákone o výkone práce vo verejnom záujme

Bezúhonnosť je jednou z podmienok výkonu práce vo verejnom záujme, ktorá sa preukazuje výpisom z registra trestov. Zákon zavádza, že fyzické osoby, ktoré sú štátnym občanom Ukrajiny, alebo ich rodinní príslušníci, a ktorí počas mimoriadnej situácie nemajú možnosť i získať výpis z registra trestov, môžu podať pred vznikom pracovného pomeru čestné vyhlásenie o bezúhonnosti. Preukázanie nepravdivosti čestného vyhlásenia je dôvodom na okamžité skončenie pracovného pomeru. Ak pracovný pomer trvá aj po uplynutí dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie, je potrebné bezúhonnosť potvrdiť aj príslušným výpisom z registra trestov.

4. Zmeny v zákone o službách zamestnanosti

Zákon prináša viaceré zmeny v oblasti platnosti potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolení na zamestnanie. Ustanovuje sa, že uplynutie platnosti potvrdení o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta a povolení na zamestnanie cudzincov v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie sa predlžuje až do uplynutia dvoch mesiacov po skončení mimoriadnej situácie.

Ak štátny príslušník tretej krajiny požiadal o obnovu prechodného pobytu na účel zamestnania počas mimoriadnej situácie, môže ho zamestnávateľ zamestnávať na rovnakom pracovnom mieste a to po celú dobu konania o obnove prechodného pobytu na účely zamestnania, najviac však do 2 mesiacov po skončení mimoriadnej situácie.

5. Zmeny v zákone o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve

Rozširuje sa možnosť vykonávať dočasnú odbornú stáž vo všetkých zdravotníckych povolaniach. Doterajšia právna úprava umožňovala výkon dočasnej odbornej praxe iba v zdravotníckom povolaní lekár, sestra a pôrodná asistentka a len v ústavných zdravotníckych zariadeniach.

Počas mimoriadnej situácie sa menia požiadavky zákona upravujúce dočasný a príležitostný výkon zdravotníckeho povolania. Potrebné doklady je možné nahradiť čestným vyhlásením o vykonaní zdravotníckeho povolania v inom členskom štáte, fotokópiou dokladov o vzdelaní, čestným vyhlásením o bezúhonnosti, čestným vyhlásením o ovládaní štátneho jazyka alebo anglického jazyka v potrebnom rozsahu.

6. Zmeny v zákone o zdravotnom poistení

Zavádza sa ustanovenie, na základe ktorého je fyzická osoba, ktorá je občanom iného štátu, počas výkonu brannej povinnosti mimo územia SR, vyňatá zo systému verejného zdravotného poistenia, a teda nemusí platiť zdravotné odvody. Toto ustanovenie platí všeobecne, nielen na občanov Ukrajiny.

Zavádza sa nárok na úhradu neodkladnej zdravotnej starostlivosti pre cudzinca, ktorý nie je verejne zdravotne poistený na Slovensku ani v inom členskom štáte, a zároveň ide o cudzinca, ktorému bolo v Slovenskej republike poskytnuté dočasné útočisko. Zároveň dochádza k zmene vykazovania a uhrádzania výkonov neodkladnej zdravotnej starostlivosti, ktoré bude prebiehať prostredníctvom VŠZP.

7. Zmeny v zákone o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady

Odídenc je oslobodený od dane za psa, poplatku za užívanie nehnuteľnosti a poplatku za komunálne odpady.

8. Zmeny v zákone o podpore cestovného ruchu

Nárok na príspevok za ubytovanie majú fyzické osoby a právnické osoby, ktoré poskytujú ubytovanie na základe živnostenského oprávnenia. Ubytovacím zariadením sa na účely zákona rozumie budova, v ktorom sa verejnosti celoročne alebo sezónne poskytuje prechodné ubytovanie a s tým spojené služby. Príspevok za ubytovanie bude vyplatený na základe uzavretej zmluvy o poskytnutí príspevku. Vzor zmluvy o poskytnutí príspevku za ubytovanie je zverejnený na webovom sídle Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky <https://www.mindop.sk/>. Výšku príspevku za každú noc poskytnutého ubytovania upravuje Nariadenie vlády č. 100/2022. Príspevok sa týmto podnikateľským subjektom poskytuje za jednu noc ubytovania odídencu vo výške 7,70 eur, ak osoba dovŕšila vek 15 rokov alebo 3,85 eur, ak osoba nedovŕšila vek 15 rokov.

9. Zmeny v zákone o liekoch

Rozširuje sa možnosť okruhu subjektov, ktorým je držiteľ povolenia na veľkodistribúciu liekov povinný dodávať humánný liek, o medzinárodné humanitárne organizácie poskytujúce humanitárnu pomoc a taktiež možnosť povoliť im vývoz humánnych liekov zaradených v zozname kategorizovaných liekov.

10. Zmeny v zákone o výbere mýta za užívanie vymedzených úsekov pozemných komunikácií

Od 26.2.2022 sú od mýta oslobodené vozidlá prevážajúce humanitárnu pomoc a cudzincov počas mimoriadnej situácie, čo vodič vozidla alebo prevádzkovateľ vozidla preukazuje potvrdením orgánu štátnej správy. Ak vodič alebo prevádzkovateľ mýto uhradil, je možné od správcu výberu mýta požiadať o vrátenie platby, a to najneskôr do 6 mesiacov odo dňa skončenia mimoriadnej situácie.

11. Zmeny v zákone o diaľničnej známke

Od 26.2.2022 sú od úhrady diaľničnej známky počas mimoriadnej situácie oslobodené vozidlá a jazdné súpravy, ktoré sú registrované na Ukrajine.

12. Zmeny v zákone o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch

V čase mimoriadnej situácie platí, že preukazovanie bezúhonnosti registrom trestov bude možné nahradiť čestným vyhlásením. V takom prípade sa pred vznikom pracovného pomeru vyžaduje aj predloženie psychologického posudku o psychickej spôsobilosti nie staršieho ako jeden rok, ktorý potvrdzuje spôsobilosť na výkon pedagogického alebo odborného zamestnanca. Preukázanie nepravdivosti čestného vyhlásenia je dôvodom na okamžité skončenie pracovného pomeru. Ak pracovný pomer trvá aj po uplynutí dvoch mesiacov od odvolania mimoriadnej situácie, je potrebné bezúhonnosť potvrdiť aj príslušným výpisom z registra trestov.

13. Zmeny v zákone o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Za príjem sa na účely poskytovania peňažných príspevkov v súvislosti s posudzovaním nároku na príspevky ZŤP a posudzovaním úhrady za poskytnutú sociálnu službu nebude považovať príspevok za ubytovanie odídencu.

Vývoj legislatívy v súvislosti s odídenkami neustále sledujeme a o ďalších dôležitých zmenách Vás budeme informovať. V prípade potreby sme Vám k dispozícii. .

Vydala

Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s.r.o.

Hlavná 31, 917 01 Trnava

Slovenská Republika

Zodpovedný za obsah

JUDr. Maroš Prosman

Všetky informácie nájdete aj na www.prosman-pavlovic.sk